

Юридична відповідальність приватного детектива за порушення умов договору про надання послуг

Олена Чернетченко

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін секції
конституційного, адміністративного та міжнародного прав,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OlenaCH@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-4653-4871*

Анна Черниш

*здобувач вищої освіти ступення «Магістр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: ChernyshAO@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0009-8384-0366*

Приватна детективна діяльність (ПДД) є особливим видом професійної діяльності, що передбачає надання платних послуг фізичним і юридичним особам у сфері збору, перевірки та аналізу інформації. Наразі правове регулювання приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні залишається відсутнім, адже Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (законопроект № 3726) так і не набув чинності, що унеможливує його використання як правової основи для даної сфери [5]. У зв'язку з цим регулювання здійснюється лише на загальних засадах цивільного, адміністративного та кримінального законодавства.

Правові взаємовідносини між приватним детективом та замовником оформлюються договором про надання послуг, який визначає предмет, обсяг, строки, оплату та умови конфіденційності. Договір про надання детективних послуг є ключовим механізмом регулювання прав та обов'язків сторін [2; 3]. Він покликаний забезпечити баланс інтересів: детектив зобов'язаний діяти добросовісно, у межах закону та з дотриманням конфіденційності, а замовник має право на достовірний, повний і своєчасний результат.

Порушення умов договору тягне за собою цивільно-правову відповідальність, передбачену статтями 901–907 та 610–611 Цивільного кодексу України [1]. До можливих наслідків належать відшкодування збитків, сплата неустойки, розірвання договору. Суб'єктами договору виступають приватний детектив та замовник — фізична або юридична особа, яка потребує законного отримання інформації. Замовник має право на інформацію про хід виконання доручення та на компенсацію збитків у разі порушення умов договору.

Оскільки в Україні відсутнє спеціальне ліцензування приватних детективів, законодавчо не встановлено обов'язкових вимог щодо професійної підготовки чи спеціальних дозволів [4]. Це створює прогалини у правовому регулюванні та підвищує ризики для замовників, оскільки реальні механізми контролю за діяльністю детективів фактично відсутні.

Адміністративна відповідальність можлива лише за загальними нормами,

наприклад, за порушення законодавства про захист персональних даних або правил здійснення господарської діяльності. Спеціальних адміністративних норм, що стосувалися б саме ПДД, не існує через відсутність профільного закону [5]. З цих же причин не передбачена законодавча дисциплінарна відповідальність — механізмів позбавлення ліцензії або професійного статусу немає.

Кримінальна відповідальність застосовується у випадках, коли дії приватного детектива завдають шкоди охоронюваним законом правам та інтересам. До таких правопорушень належать:

- незаконне збирання, використання чи поширення відомостей про приватне життя особи (ст. 182 КК України) [6];
- незаконне застосування спеціальних технічних засобів для негласного отримання інформації (ст. 359 КК України) [6];
- інші злочини, пов'язані зі зловживанням довірою чи перевищенням повноважень.

Висновки:

1. Приватна детективна діяльність в Україні не врегульована спеціальним законом, що створює прогалини у сфері правового захисту замовників та контролю за діяльністю детективів [4; 5].

2. Договір про надання детективних послуг залишається ключовим механізмом правового регулювання, а порушення його умов тягне цивільно-правову відповідальність [1; 2].

3. Відсутність ліцензування та спеціальних правил ведення ПДД обмежує можливість застосування адміністративної та дисциплінарної відповідальності.

4. Кримінальна відповідальність забезпечує захист від грубих порушень, але не регулює більшість побутових чи комерційних аспектів діяльності детективів [6].

5. Удосконалення нормативної бази та запровадження спеціального закону про ПДД є необхідними для розвитку прозорого та безпечного ринку детективних послуг в Україні.

Ключові слова: приватна детективна діяльність, договір про надання послуг, юридична відповідальність, цивільно-правова відповідальність, кримінальна відповідальність, правове регулювання, конфіденційність.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–42. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Волинська А. М. Договір про надання детективних послуг : дис. ... канд. юрид. наук. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. Ст. 223.
4. Волинська А. М. Договір про надання детективних послуг: загальна характеристика // *Юридична наука в умовах євроінтеграції України і Молдови*. Кишинів, 2017. Ст. 166–168.

5. Шевчук В. Приватна детективна діяльність: юридичні ризики та напрями вдосконалення законодавства // Вісник Національної академії правових наук України. 2020. № 4. Ст. 88–94.
6. Куйбіда Р., Школик А. Проблеми законодавчого регулювання приватної детективної діяльності в Україні // Право України. 2019. № 7. Ст. 45–55.